

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till äldrenämnden

Datum:
2026-06-04

Diarienummer:
ALN-2026-00272

Handläggare:
Sofia Venemalm

Svar på motion om att inrätta en Tantjour, Karin Thalén Ottersgård (C)

Förslag till beslut

Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** besvara motionen med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Karin Thalén Ottersgård (C) föreslår i en motion väckt 28 april 2025

- att utreda behov och utformning av en särskild verksamhet riktad till äldre kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, en så kallad tantjour,
- att en särskild informationskampanj utformas och genomförs i syfte att höja kunskapen om våld i nära relationer bland äldre, samt
- att Trygghetsjouren ges kompetensutveckling i frågor om våld i nära relationer för att bättre kunna hantera sådana ärenden.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i samarbete med socialförvaltningen och vård- och omsorgsförvaltningen.

Föredragning

En hög ålder innebär ofta ett ökat beroende av andra, vilket kan öka risken för våldsutsatthet och göra det svårare att bryta en destruktiv relation. För att kunna upptäcka och motverka våld krävs kunskap om våldets uttryck, hur det identifieras och hur frågan kan lyftas. Kontinuerlig kompetensutveckling är därför avgörande.

Uppsala kommun bedriver redan ett omfattande arbete genom utbildningsinsatser till personal inom vård och omsorg, inklusive särskilt boende, hemvård och LSS, samt genom vidareutbildning av våldsombud. Arbetet följs upp och utvecklas löpande utifrån behov.

En central utveckling är det gemensamma Nexusinitiativet, där socialnämnden och äldrenämnden har fattat beslut om en samlad satsning vid kommunens träffpunkter för äldre. Inom ramen för initiativet får samtliga medarbetare utbildning och kompetenshöjning genom Nexus, samtidigt som riktade informationsinsatser genomförs direkt till besökare på träffpunkterna.

Satsningen syftar till att öka tryggheten för äldre, stärka personalens förmåga att tidigt upptäcka våldsutsatthet och säkerställa att fler får kännedom om och tillgång till rätt stöd. Genom att kombinera kompetenshöjning med närvaro i verksamheterna förbättras möjligheterna att nå personer som annars inte söker hjälp.

Nexus möter redan idag äldre våldsutsatta och utgör en viktig del av kommunens stödstruktur. Genom Nexusinitiativet förstärks samarbetet ytterligare, med fokus på både kompetenshöjning och ökad tillgänglighet till stöd för målgruppen.

Parallellt fortsätter kommunen att utveckla informationsinsatser och samverkan med civilsamhället. Verksamheter som Anhörigcentrum, äldreombudsman och idéburna organisationer utgör viktiga komplement. Även Trygghetsjouren omfattas av riktade utbildningsinsatser för att stärka förmågan att identifiera och hantera våld i äldres nära relationer. Därutöver finns specialiserade stödverksamheter inom civilsamhället, såsom Samariterhemmets Samtalsmottagning för äldre, som erbjuder kostnadsfria terapeutiska samtal för personer över 65 år, samt Ebbamottagningen, som erbjuder stöd och samtalsbehandling till personer som utsatts för sexuellt utnyttjande.

Sammantaget bedöms kommunen ha en stabil grund i arbetet, som genom Nexusinitiativet ytterligare förstärks och utvecklas för att möta aktuella behov.

Ekonomiska konsekvenser

Inga med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad till 4 juni 2026
- Bilaga, Motion om att inrätta en Tantjour från Karin Thalén Ottersgård (C)

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Motion om att inrätta en Tantjour

Enligt statistik från ROKS (Riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer i Sverige) har endast 1 % av alla kvinnor över 65 år sökt stöd via någon av deras kvinnojourer. Samtidigt vet vi att var tredje kvinna utsätts för våld av en nära anhörig någon gång under livet, och att detta förekommer i alla samhällsskikt. Det finns därför ingen anledning att tro att äldre kvinnor skulle vara undantagna – men området är tyvärr otillräckligt utforskat och inte politiskt prioriterat.

Att så få äldre kvinnor söker stöd tyder på ett stort mörkertal när det gäller våld mot äldre kvinnor. I en undersökning från ROKS nämns att 25 våldsutsatta kvinnor "hittades" på en liten ort i glesbygd. De som upptäckte kvinnorna arbetade inom hemtjänsten eller var engagerade i pensionärsföreningar, och kom därigenom i kontakt med de utsatta.

Vi vet också att desto längre en person har levt under våld och förtryck, desto högre blir tröskeln för att söka hjälp. Enligt statistik från Brå:s (Brottsförebyggande rådet) är det endast 2 % av äldre personer (65+) som utsatts för våld i nära relationer som har polisanmält händelsen. Våldet kan dessutom ha ökat gradvis över tid. Våld i form av försummelse, bristande vård, psykiskt eller ekonomiskt våld är exempel på övergrepp som äldre kvinnor inte alltid identifierar som just våld. Många äldre kvinnor är dessutom ovana vid att ta plats, och vill inte belasta sin omgivning – i stället försöker de vara en resurs för familjen.

Bland äldre finns också en utbredd oro för att uppfattas som en börda eller att inte tas på allvar – en farhåga som dessvärre ofta bekräftas. Fysiska skador eller nedsatthet tolkas ofta som naturliga delar av åldrandet. Erfarenheterna från övergreppen inom äldreomsorgen i Uppsala kommun visar tydligt hur osynlig denna grupp är, och hur svårt det är för äldre kvinnor att få sin röst hörd, även vid allvarliga incidenter.

BRÅ:s statistik visar också att äldre som söker stöd inte tas på allvar i samma utsträckning som yngre. Endast 24 % av de över 65 år som sökt hjälp har fått det stöd de efterfrågat – att jämföra med 92 % i åldersgruppen 45–64 år.

Mot denna bakgrund menar vi att Uppsala kommun behöver inrätta en särskild verksamhet med kunskap om äldre kvinnors livssituation, för att bättre nå, förstå och stötta kvinnor som utsätts för våld i nära relation. Runt om i Sverige finns initiativ till så kallade "tantjourer" som kan fungera som inspiration.

För att fler ska kunna upptäcka våldsutsatta äldre och för att fler ska våga söka hjälp behöver även en riktad informationskampanj genomföras. Den bör vända sig till exempelvis yrkesgrupper som möter äldre, anhöriga, pensionärsföreningar – men också till de äldre själva.

En kommunal verksamhet som särskilt behöver stärka sin kompetens i dessa frågor är Trygghetsjouren. Centerpartiet har tidigare motionerat om att Trygghetsjouren ska vara tillgänglig för alla äldre. Det är särskilt angeläget i just dessa sammanhang, eftersom

tryggheten, stödet och hjälpen behöver kunna nå fram snabbt – och i samverkan med exempelvis SOS Alarm, sjukvård och polis.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar Centerpartiet att kommunfullmäktige beslutar:

- att utreda behov och utformning av en särskild verksamhet riktad till äldre kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, en så kallad tantjour,
- att en särskild informationskampanj utformas och genomförs i syfte att höja kunskapen om våld i nära relationer bland äldre, samt
- att Trygghetsjouren ges kompetensutveckling i frågor om våld i nära relationer för att bättre kunna hantera sådana ärenden.

Karin Thalén Ottersgård (C)

2025-04-23